

Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá.

MonodrÁma

Amikor szétnyílik a függöny, a színész a színpad közepén áll, egészen elől. Egy fából készült, egyszerű széken kívül semmilyen más díszlet nincs a színpadon. A színészen sötét ruha van, nyakkendő nélkül. Nincs díszszekendője és lakkcipője. Olyan, mint egy akármilyen utcai járókelő.

Valaki széthúzta a függönyt. Nem mondtam, hogy szét lehet húzni, és mégis széthúzta. Itt állok, és nincs semmi mondanivalóm. Mondanivalóhiányban szenvedek. Aki hasonló hiányban szenved, fáradjon fel a színpadra... Senki? Mindenkinek van mondanivalója? Akkor miért beszélek én? Bűnhődés? Igen. A mondanivalóhiányban szenvedők bűnhődése. Arra kérhoztatták őket az istenek, hogy unos-untalan fecsegjenek, önöket pedig, akik tele vannak mondanivalóval, arra kérhoztatták, hogy unos-untalan a mondanivalóhiányban szenvedők fecsegését hallgassák... Vajon ki unja meg hamarabb? Kinek lesz bátorsága megunni? Kinek lesz bátorsága kikényszeríteni a szerepcserét? Vagy kinek lesz bátorsága legalább összeszorítani az ajkát, vagy befogni a fülét, attól függően, hogy a mondanivaló nélküli fecsegők vagy a mondanivalóval megáldott némák sorába tartozik?... Tessék? Mondott valaki valamit? Ott valahol. Igen. igen. Ott valahol mondott valaki valamit. Hallottam. *(Fenyegetően előre lép, kiabál)* Jöjjön ide az illető! Halló! Tessék idejönni!... Odamegyek! *(Lép a színpadról, gyanakodva, szigorúan járkál a széksorok között)*... Önök között van valaki, aki mondott valamit. Kitől kapott engedélyt erre az illető? Ilyesmi még nem fordult elő, hogy valaki csak úgy beleszóljon. Persze, most nincs bátorsága újra beszélni, mert itt vagyok. Pedig akiről szó van, annak volt mondanivalója. De félt! Félt, mert előttem ment szét a függöny, egyedül előttem, akinek nincs mondanivalója... Na, meddig húzzuk még az időt? Mikor lesz hajlandó jelentkezni az illető?

A színész magatartása egyáltalán nem nevetséges. Kizárólag olyan színész mondhatja el e monodrámát, akinek arcjátéka és gesztusai garan-

táltan nem ingerlik nevetésre a közönséget... A továbbiakban folytatja a széksorok közötti járkálást, időnként gyanakodva ránéz, rámutat egy-egy nézőre:

Őn volt?... Őn volt?... Őn volt?... Akkor ki volt? *(Visszatér az elsőnek megszólított nézőre)*... Azt hiszem, hogy mégiscsak Őn volt!... Nem? Miért tagadnak? Mitől félnek? *(Dühöngve)* Ha azonnal nem jelentkezik az illető... *(Hirtelen megfordul, a színpad elé rohan, belemarkol a levegőbe, mintha valakinek megragadta volna a kabátját)*... Szóval Őn volt?! Na, végre. Jöjjön fel velem a színpadra! Nem gorbombáskodom, és nagyon kérem, ne próbáljon elmenekülni... Azt mondtam, jöjjön fel velem a színpadra. Egy.

Lassan visszalép a színpadra, mintha maga után húzná az „illetőt“, és leülteti a székre.

(Pátosszal) Légy láthatatlan mindörökre! Maradj néma az idők végezetéig! Légy szolgám, rühös kutyám és koldusom! Szavaid ne hatoljanak soha az agyamba, ugatásod legyen néma tátogás, élj sárban, mocsokban, s ha intek, kotródj a szemem elől! *(Elégedetten leül a székre, magatartása megváltozik, hangja izgatott, kapkodó, mozdulatlanúsága rendkívül szuggesztív)* Ne hallgassatok reá! Nem vagyok szolgája, rühös kutyája és koldusa! Nem leszek soha szolgája, rühös kutyája és koldusa! Valaki jöjjön ide, és koncolja fel a testét! Minden atomjában benne van az átok, minden atomja halálra született, és még mindig ugrabugrál színetek előtt, még mindig a kezére néztek, ha felemeli, még mindig a hangját hallgatjátok, ha szólásra nyitja ajkát! De a szavait... a szavait ne jegyezze meg senki! Csak az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! Csak az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! Csak az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! *(Hirtelen feláll, magatartása megváltozik, elsétál a széktől, majd visszalép; hosszan, gúnnyosan nevet)* Te, néma! Te, láthatatlan! Valamit megint mondani akartál. Te mindig mondani akarsz valamit, de gagyogásod önnön súlyától zuhan a sárba. Szavaid érthetetlenek, ar-

cod láthatatlan, hiszen nem is létezel. *(Fokozottabb ingerültséggel)* Nincs szükségem reklámra! Mindenki hisz nekem! *(A közönségre mutat)* En — Ök vagyok! *(A közönséghez)* Ez az „illető” az Önök figyelmebe akart ajánlani, mint egy jól elkészített konzervet. Mi szükség erre? A hús konzervek többnyire a saját levükben kerülnek a bádogdobozokba, én pedig a saját emberségemben kerülök az Önök emberségének a színe elé. En — Önök vagyok! *(Hosszabb szünet után a székek felé kiált)* Nem igaz! Azt mondtam, nem igaz!... Kotródj! *(A közönséghez)* Szerencsénk van. E láthatatlan „illető” hazug motyogását nem tudják rögzíteni a mi jól kiépített antennáink. Mert mi volna, ha igazságaink a hazugság melegágyában szökkennének szárbá? Mi volna, ha vérpiros virágainknak fekete lenne a szirma? *(Eszelősen, diadalmasan)* Lassan megváltozik a színe mindennek. A napból fekete fények zuhannának a fekete földre. Fekete volna a meleg. Feketék volnának a mosolyok, az imák, a születés és a vágy. Egy nagy, fekete leltár volna a föld! *(Eszelősen kacagva leül)*

Magatartása megváltozik. Kétségbeesetten:

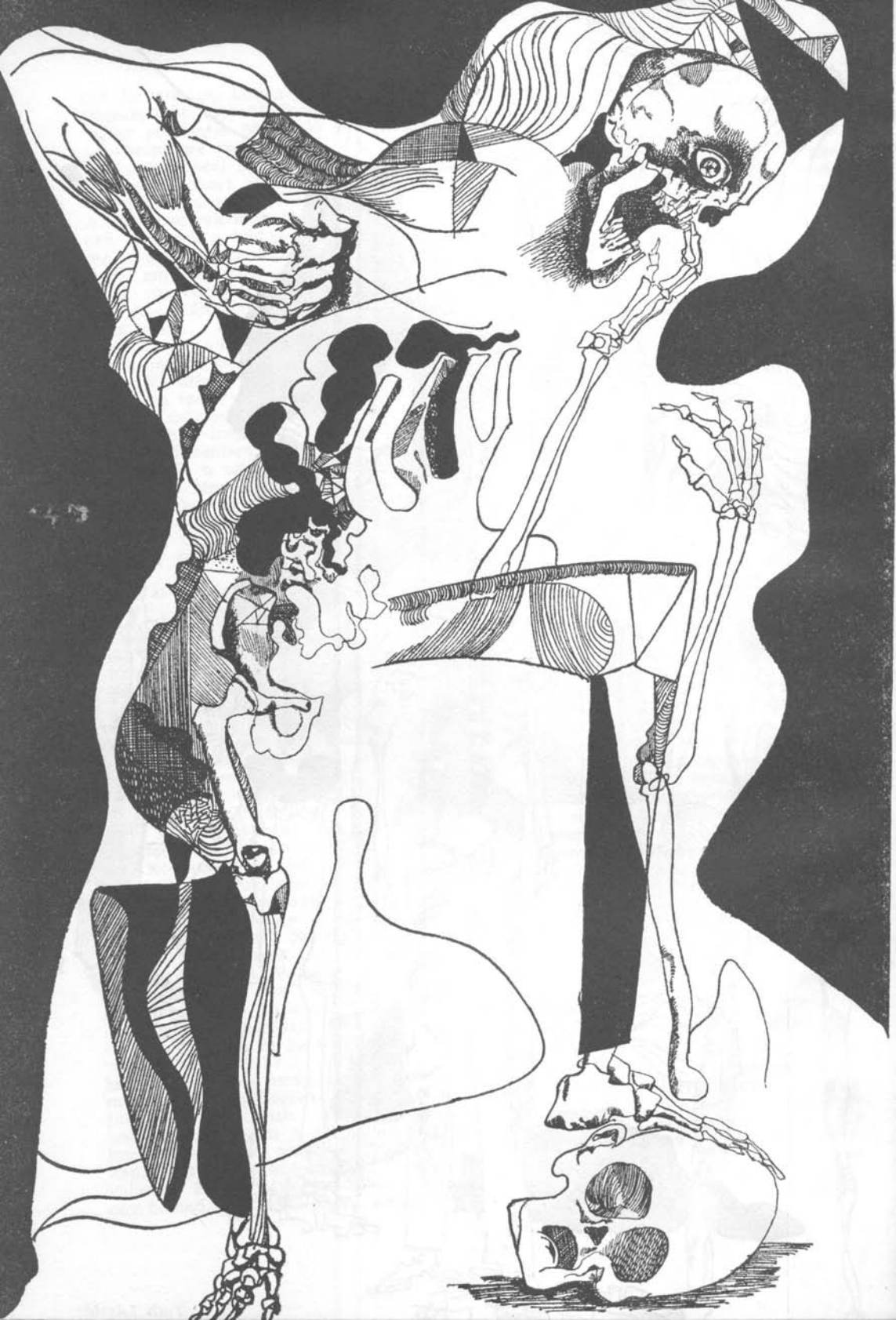
Fekete fények zuhannának a fekete földre? Fekete lenne a meleg? Fekete lenne a mosoly, az ima, a születés, a vágy? Fekete leltár lenne a föld?... En fényt látok! Fényt látok! Csak fényt látok! Mert minden fény, csak fény! Higgyetek nekem! Csak az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! Csak az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! Felfedem a titkot, amelynek ismeretében meg tudjátok védeni önmagatokat — önmagatok ellen. Jól figyeljétek! *(Hirtelen feláll, magatartása megváltozik)* Jól figyeljenek! Következik az első felvonás, amelyben örült királyok sajátkezűleg végzik ki családtagjaikat, bolondjaikkal és hóhéraikkal együtt. Vagy ez nem kell?... Akarja ezt valaki? Senki? Jó. Akkor mást... Következzék az első felvonás, amelyben várnak. Valakire. Lehet, hogy jön, lehet, hogy nem jön. Tulajdonképpen mindegy... Ez sem?... És ha jön, és ha beássa derékig magát? Akkor sem?... Furcsa. És ha a felsőteste meztelen? Na? Ez sem?... Jó. Akkor következék az első felvonás, amelyben valaki megszületik, hogy érdekes legyen, mondjuk, halva születik. Aztán öngyilkos lesz, utána elveszti a fél lábát, s amikor szeretkezik, mindig röhögőgörcsöt kap, mert... valamiért. Majd kitalálunk valamit. Nem?... Nem. Akkor legyen egy bolond, aki akkor józan, amikor bo-

lond, s akkor bolond, amikor józan, mert olyankor bolond!?... Szolgálhatok pozitív hőssel, aki felmászik egy meredek sziklafalon, hogy lehozzon valamit a tetőről, amiről azt hiszi, hogy... izé... aztán hirtelen lezuhan, de kifogják... Nem, nem, ez nekem sem kell! Inkább legyen orgia, nyolc negatív figurával, az egyik közülük jó útra szeretne térni, és szenved. Nem azért szenved, mert jó útra akar térni, hanem azért, mert győzedelmeskedik benne a gonosz. Ót sajnálni fogjuk, mert így illik, a többire alulról és undorral felköpünk. Mert így illik. Magunkban közben kuncogunk: hehe, de huncutok azok ott fent, na de ilyet, mondjuk, jaj, hogy szégyellem maga, hogy szégyelli magát, magukat... magatokat... magukat. Nem? *(Mind erőteljesebben)* Akkor mit? Csak ilyenek vannak. Ebből állunk. Vagy menjünk haza? Ahogy tetszik. En nem erőszakoskodom. Nekem mindegy. A mai estéért egy fityinget sem fizettem. Ide állítottak, szét húzták a függőnyt, engem nem érdekel semmi. Mondtam, hogy nincs mondani valóm... Valaméhez azért lenne kedvem. Ha megengednék, hogy meséljek magamról. Egy rövid részletet. Lehet?... Köszönöm. *(Behunyja a szemét, mint aki emlékezik)* Tanár. Magas, szikár. Félelmetes. Mögötte alacsonyabb emberek, gyermekek menetelnek. *(Tapsolni kezd, ütemesen, állandóan, hol halkán, hol erősen, a helyzettől függően)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Utá-nam. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Jobbkéz-zel balte-nyérbe. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu-e-ke-hu-hu. Hangosabban! *(Félelnek taps, a gyermekek hangján, megfelelő testtartással és minduntalan ritmust-évesztő léptekkel)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Ige-nis. E-ke-hu-hu. Jobbkéz-zel balte-nyérbe. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(Újra a tanár hangján, szigorúban, kegyetlenül)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Lépést-nem-el-éveszt-teni! *(Fokozottabb dühvel)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu. Nyomo-rult-bitangok! E-ke-hu-hu-e-ke-hu-hu... Gyermekek közeledik.

A tapsolást halkabban folytatja, szinte nem is tud róla, de állandóan, megállás nélkül tapsol:

Alacsony. Vézna. Sir. *(A gyermek hangján)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(A tanár hangján)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Csendle-gyenott-há-tul! E-ke-hu-hu. Mivan-ott? *(A gyermek hangján)* Jaj-tanár-úr! Jaj-tanár-úr! *(A tanár hangján)* Egy. Kettő. Nemmeg-állni! Hurrá. Hurrá. *(A gyermek hangján)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá.

Ele-sett. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu...
(Fulladozva sír. A tanár hangján) Kicsoda? E-ke-hu-hu. *(A gyermek hangján)* Kicsoda? Testvérem. Hurrá. Hurrá. Távi-ratot kap-tunk. *(Zokogva)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(Engedelmesen, féltéken)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(A tanár hangján)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Kárér-te. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(A gyermek engedelmeségével, megrendülve)* Kárér-te. E-ke-hu-hu-e-ke-hu-hu. *(A tanár hangján)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Előre-in-dulj! Dísz-lépés! Dísz-lé-pés! Tisz-te-legj! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Vi-gyázza-taktus-ra! E-ke-hu-hu. *(A gyermek hangján)* E-ke-hu-hu-jajis-tenem-jajis-tenem-e-ke-hu-hu. *(A tanár hangján, diadalmasan)* Ute-mesen egyszer-re! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá.

Anélkül, hogy abbahagyná a tapsolást, fáradtan leül a székre, testtartása, hanghordozása megváltozik, de rendületlenül tapsol tovább. Szöveg taktusra:

Ó — volt-atanár! Ó — volt-atanár! Lát-tatok-milyen-könnyen-beleélté-magát-atanár-szerepébe? Nem-kellett semmit-tennie-önmagát-adta. Ó — volt-atanár! Ó — volt-atanár! *(Tapsoló kezére néz. Rémülten)* Miközöm-ehhez-azegészhez? Miközöm-ehhez-azegészhez? Állj! Állj! Mivan? Mivan?... Ne-nézzetek-rám! Nem-akarom-látni-aszemeteket! Láthatatlan-vagyok! E-ke-hu-hu-e-ke-hu-hu! Segít-ség! Segít-ség! Ne-hagyjátok-tapsolni! Hazudik! Ó — volt-atanár! Ó — volt-atanár!

Feláll, tesz néhány lépést, majd visszanéz a székre, közben megállás nélkül tapsol. Szöveg folyamatosan:

Iszony! Förtelem! Hazugság! Én voltam a gyermek! Önök is hallották, ahogy sírtam. Igaz? Még most is tudok sírni, ha akarok. Minden gyermek tud sírni, ha akar. És nevetni is. Nevessek? Valaki nem hiszi, hogy tudok nevetni?... Ide-figyeljenek! *(Oriási hangerővel zokogni kezd, közben lelép a színpadról a közönség közé. A tapsolást nem hagyja abba)*... Milyen voltam? Aki még nem hallotta, hogy milyen az igazi nevetés, most meghallhatta. Így nevettem gyermek koromban is. Nem akarják megpróbálni? *(Szöveg taktusra, közben le-fel lépdel a széksorok között)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Hurrá. Nevesetek-velem-együtt! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu. *(Visszalép a színpadra, megáll a tapsolással, komoran előrenéz)* Miért nem akarnek velem nevetni? Én voltam a gyermek! Én nem a tanár voltam! A gyermek voltam! Van valaki, aki nem hiszi ezt el nekem? *(A*

szék felé kapja a fejét. Dühöngve) Hallgass! Senki sem figyel reád! Senki sem hall téged! Nem én voltam a tanár. De lehettem volna! Mindenki lehetett volna a tanár. Én is. Rá tudtam kényszeríteni mindenkire az akaratomat. Hipnotizáltam az embereket. Azt mondtam: tapsoljanak!... Tapsoltak. Azt mondtam: ne tapsoljanak!... Nem tapsoltak! Azt mondtam: sírjanak! Mindenki sírt, aztán mindenki kacagott, ha kacagást akartam hallani. *(Döböntően)* Egyszer csak történt valami. *(Lassú, majd mind erőteljesebb tapsolásba kezd. Szöveg taktusra)* Hiába-akartam-hogytapsoljarak-nemtapsolt-senki! Hiába-akartam-hogykacagjanak-nemkacagott-senki! Sírás-akartam-hallani — egyedül-sírtam. Senkisé-m-hallgatott-reám. Mindenki-azhiszi engem-lelehet-győzni! Most mindenki tapsolni fog, ha azt akarom. Mindenki feláll a helyéről, lehasal a földre elé, és átváltozik gyermekké. *(Eszelősen)* Én vagyok a tanár! *(Ütemes taps szöveggel. A közönséghez)* Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu-e-ke-hu-hu.

Közben leül a székre, magatartása megváltozik. A tapsolás elmarad. Görcsösen átöleli vállát:

Senki se mozduljon. Ne tapsoljatok. Ne nevesetek. Ne sírjatok. Hallgassátok önmagatokat. Csak egy igazság van: önmagatok igazsága. Mindenki maradjon ülve. Ne nevesetek. Ne kacagjatok. Ne sírjatok. Csak akkor tapsoljatok, ha úgy érzitek, hogy tapsolnotok kell. Csak akkor kacagjatok, ha úgy érzitek, kacagnotok kell. Csak akkor sírjatok, ha úgy érzitek, sírnotok kell... Reám hallgassatok. Az én szavaim az igazak, reám hallgassatok! Ó volt a tanár! *(A színpadon lévő képzeletbeli személyre mutat)* Egyedül ő volt a tanár! Higgyetek nekem! Higgyetek önmagatoknak!

Felugrik, vadul tapsolni kezd, díszlépésben körbejárja többször a színpadot, közben szöveg taktusra:

Mindenki-gyermekké-változott-egy-kettő-hurrá-hurrá! Kacagjatok!... Hallod? Mindenki-kacag! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá... Sírjatok!... Hallod? Mindenki-sír! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá... Utánam-előre-in-dulj! Vigyázza-taktusra! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. *(Eszelősen, irtózatos erővel menetel)*... Győz-tem! Győz-tem! Mindenki-rámhallgat! Mindenki-rámhallgat! Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. Egy. Kettő. Hurrá. Hurrá. E-ke-hu-hu... ..

Lassú függöny